

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ БЕЗПЕЧНОГО ТУРИЗМУ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

кандидат психол. наук, доцент Хімчук Л. І.

Україна, м. Івано-Франківськ,

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Abstract. The article is devoted to the problem of creation of a favorable environment for communication of children of junior school age. The results of surveys of students of the specialty «elementary education» of the pedagogical faculty of the State Pedagogical University «Vasyl Stefanyk Precarpathian National University» are highlighted, who were practicing in the summer recreation complexes of Ivano-Frankivsk region as heads of children's tourist groups. Dangerous factors that create difficulties for junior schoolchildren and group leaders during hiking trips have been identified. The psychological-pedagogical conditions of safe tourism of pupils of junior school age are outlined. The author emphasizes the importance of students (children's leaders') skills to correctly determine the level of psychological compatibility of students when joining them in groups for travel, the ability to predict the conditions for a tourist trip and create a positive psychological climate in the groups.

Keywords: safe tourism, psychological and pedagogical conditions, personal readiness.

Вступ. Організація оздоровлення, відпочинку та дозвілля дітей молодшого шкільного віку в канікулярний період завжди була й залишається в центрі уваги батьків, учителів і є предметом дослідження науковців та фахівців з організації туристичних послуг. Розвиток дитячого туризму в Україні сьогодні особливо актуальний, оскільки саме цей вид туризму має важливе значення для патріотичного виховання учнів, дає змогу в дитячому віці пізнати свою батьківщину та навколишній світ, реалізувати конституційне право кожної дитини на відпочинок.

Важливого значення набуває розуміння ролі психолого-педагогічних умов підвищення якості туристичних послуг та створення безпечного туризму для учнів молодшого шкільного віку. Особливості розвитку туризму в Україні стали предметом спеціальних досліджень багатьох вчених, а саме: В. К. Федорченка, Т. А. Дьорової, які вперше в Україні узагальнили та систематизували матеріал з окремих тем розвитку туристичної діяльності [3]. Велике значення для розвитку туристичної сфери мають дослідження психологів. Так, науковці Руденко А. М., Довгальова М. А. вивчали психологічні особливості туристів, проводили психодіагностику клієнтів туристичних фірм [4]. Розвиток шкільної туристично-краєзнавчої діяльності є предметом дослідження Троценко Т. Ю. [2].

Мета даної статті – вирізнити психолого-педагогічні умови безпечного туризму учнів молодшого шкільного віку.

Результати досліджень. Специфіка туристичної діяльності полягає в особливій ролі людського фактора, тому, створення сприятливих психолого-педагогічних умов спілкування дітей молодшого шкільного віку між собою та з персоналом туристичного підприємства є важливим завданням як для педагогів, психологів так і для працівників туристичної сфери, які несуть відповідальність за безпеку туризму. Зокрема, А.Таксанов визначає поняття „безпека туризму ”, як «систему заходів, які передбачають захист особистості від неприємностей та конфліктів, можливих під час подорожей» [1].

Важливими для нашого дослідження є спостереження за дітьми, які перебували у лікувально-оздоровчому таборі «Дружба» с. Новоселиця Долинського району та спортивно-оздоровчому комплексі «Смерічка» с. Микуличин Івано-Франківської області. Результати спостережень проведених під час туристичних походів на полонини «Явірник», «Ліснова», автобусні екскурсії у Ворохту, Яремче, туристичний комплекс Буковель показали, що у процесі туристичних подорожей виникає ряд труднощів. Суттєвими небезпечними чинниками, які створюють труднощі для дітей молодшого шкільного віку та керівників груп під час туристичного походу, є втота, підвищене нервово-психічне навантаження, що можуть бути викликані різними обставинами та екстремальними ситуаціями, наприклад: негода, незнайоме місце, травмування учасників. У подорожі, особливо з групами малознайомих учнів-туристів, доводиться стикатися з проблемою міжособистісних відносин і психологічної сумісності.

Результати опитування студентів-практикантів, які проходили практику в ЛОК, як керівники дитячих туристичних груп, свідчать про те, що чинниками, які можуть створювати труднощі й небезпеку на різних етапах подорожі з учнями молодшого шкільного віку є: етап перевезення, дефіцит часу, велика наповнюваність.

Для проведення безпечних туристичних подорожей учнів молодшого шкільного віку можна вирізнити низку психолого-педагогічних умов:

1. Особистісна готовність керівника групи до проведення туристичної подорожі передбачає:
 - притаманність керівнику групи таких позитивних якостей як емоційна стабільність, цілеспрямованість, оптимістична реакція на появу труднощів, інтелігентність, вміння націлити учнів на реалізацію намічених завдань, здатність надати першу допомогу;
 - готовність керівника групи до створення позитивного психологічного клімату та прийняття своєчасних і правильних рішень;
 - здатність передбачати умови проведення туристичної подорожі й готовність до труднощів, які з нею пов'язані (особливості рельєфу місцевості, соціальні умови регіону, різка зміна погодних умов);
 - вміння правильно добирати форми й методи діяльності спрямовані на підготовку учнів до оволодіння технікою пересування і подолання перешкод під час подорожі, правильно співвідносити вимогливість і повагу до учнів молодшого шкільного віку;
 - правильно визначати рівень психологічної сумісності учнів під час об'єднання їх у групи, добре знати можливості учнів, їх настрій, характер взаємин, ставлення до себе та інших;
 - вміння запобігати конфліктним ситуаціям, вести конструктивний діалог з учнями, проводити групові підготовчі заняття з метою обговорення можливих соціально-психологічних ситуацій під час туристичної подорожі;
 - враховувати потреби учнів молодшого шкільного віку і забезпечувати достатній рівень їх очікуваних позитивних сподівань під час туристичної подорожі.
2. Особистісна готовність учнів молодшого шкільного віку до туристичної подорожі:
 - добре фізичне і психологічне самопочуття учнів;
 - знання про труднощі, які можуть трапитися під час подорожі й усвідомлення учнями важливості проведення спільних тренувань та підготовки туристичного оснащення;
 - знати й поважати місцеві закони, обряди й традиції, тієї місцевості куди вирушає учень у подорож;
 - наявність таких якостей як порядність, доброзичливість, уважність до товаришів, безконфліктність;
 - готовність визнавати групові інтереси над особистими.
3. Побутові умови (комфортабельність транспорту, проживання, харчування).

Висновки. Сьогодні в Україні зростає кількість оздоровчих таборів і дитячих санаторіїв однак, українські туристичні зони потребують значної модернізації та розширення. Брак грошових ресурсів не дає можливість довести стан дитячих туристичних зон України до належного рівня. Організація й урізноманітнення дитячого відпочинку дітей молодшого шкільного віку відбувається у профільних таборах, заміських центрах, таборах з денним перебуванням.

Сферу туризму в Україні активно інтегрують у світове співтовариство, тому виникає нагальна потреба в удосконаленні соціальних стандартів захисту дітей під час подорожей, зростає необхідність більш повного врахування специфіки поїздок та створення психолого-педагогічних умов і дотримання заходів безпеки учнів. Актуальними є подальші наукові розвідки в напрямі вивчення закордонного досвіду, формування відповідної статистичної бази з метою швидкого реагування на зміну тенденцій глобального масштабу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Таксанов А. Некоторые аспекты безопасности в туризме: методологический подход к безопасности в туризме. «Васко да Гама». Менеджмент и маркетинг в туризме. 2002. 3:15-21.
2. Троценко Т. Ю. Проблеми розвитку шкільної туристсько-краєзнавчої діяльності Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наук. моногр. за ред С. Єрмакова. Харків. 2008. 10:116– 118.
3. Федорченко В. К. Дьорова Т. А. Історія туризму в Україні. Навч. посібн. - К.: Вища шк, 2002. 195 Режим доступу до ресурсу: <http://uch.pp.ua/zbook/pryroda/tou.rism/09/istorija-turyzmu-ukraina.html>
4. Руденко А. М., Довгалева М. А. Психологія соціально-культурного сервіса и туризма. Режим доступу до ресурсу: http://tourlib.net/books_tourism/rudenko13.htm

